

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Mahe- ehk ökopõllumajanduslik loomakasvatus

Mahepõllumajanduslik loomakasvatus alustajatele
Margo Mansberg
Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus
Sügis 2019

Loomakasvatus

	2017	2018
Veised	48 303	50 403
sh lüpsilehmad	1 869	1 815
sh lihaveise ammlehmad	17 971	16 837
Lambad	48 931	45 724
Kitsed	1 675	1 878
Hobused	1 859	1 833
Sead	525	534
Kodulinnud	33 530	45 830
sh munakanad	21 783	28 118
Küülikud	512	551
Mesilased (perede arv)	2 775	2 461

- Mahesööt
- Mahepõllumajanduslik loomakasvatus on maaga seotud tegevus
- Loomuomane käitumine
- Võimalus väljas olla
- Keskkonda sobiva loomarassi valimine
- Keskkonna reostuse vältimine
- Oma karja järelkasv
- Terved loomad annavad head toodangut
- Piisavalt ruumi

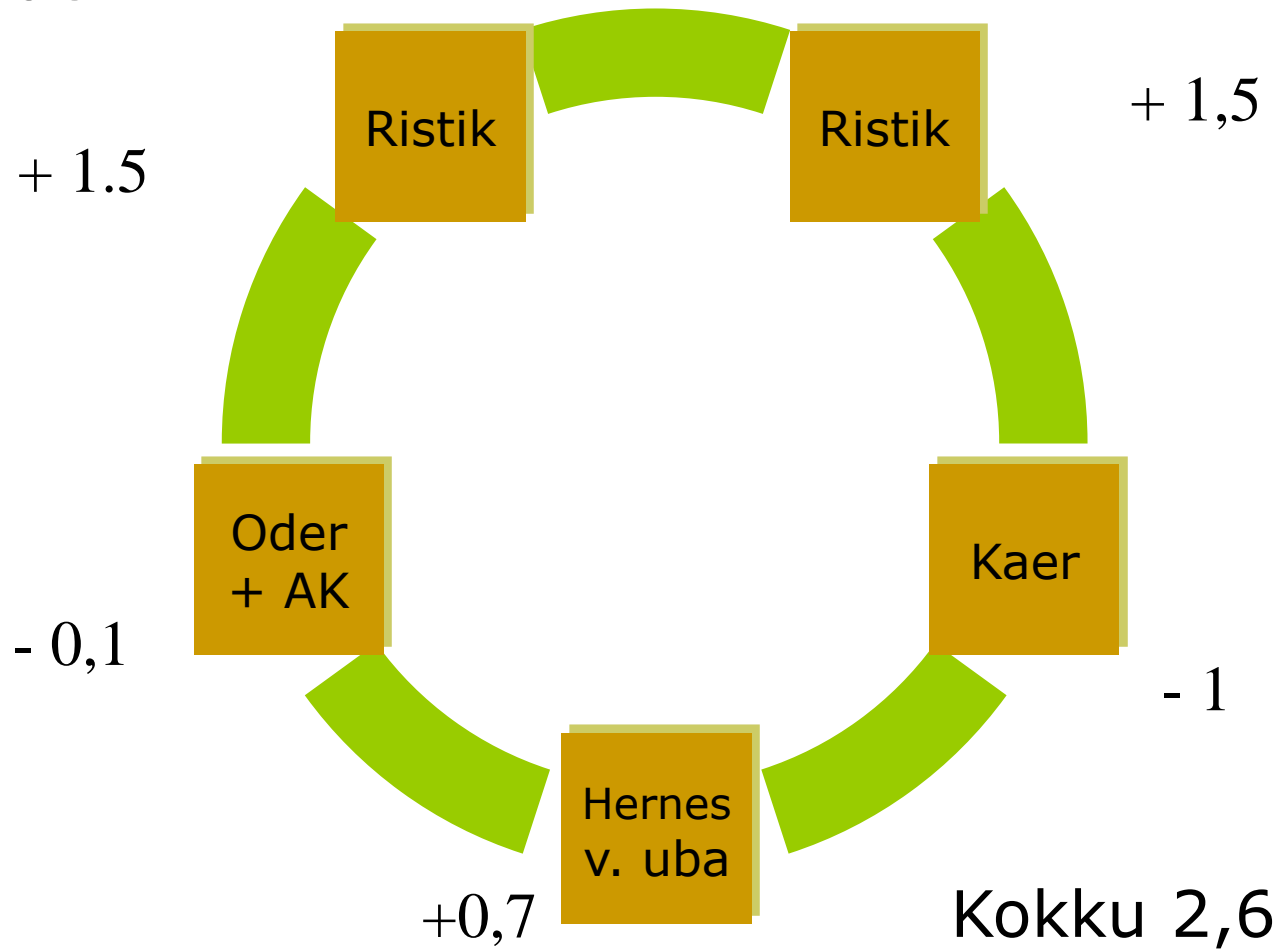
Külvikord loomakasvatuses

- Põllukülvikorrad
  - sigadele ja lindudele
  - mäletsejatele
- Rohumaade külvikorrad
- Karjamaade külvikorrad

Näited

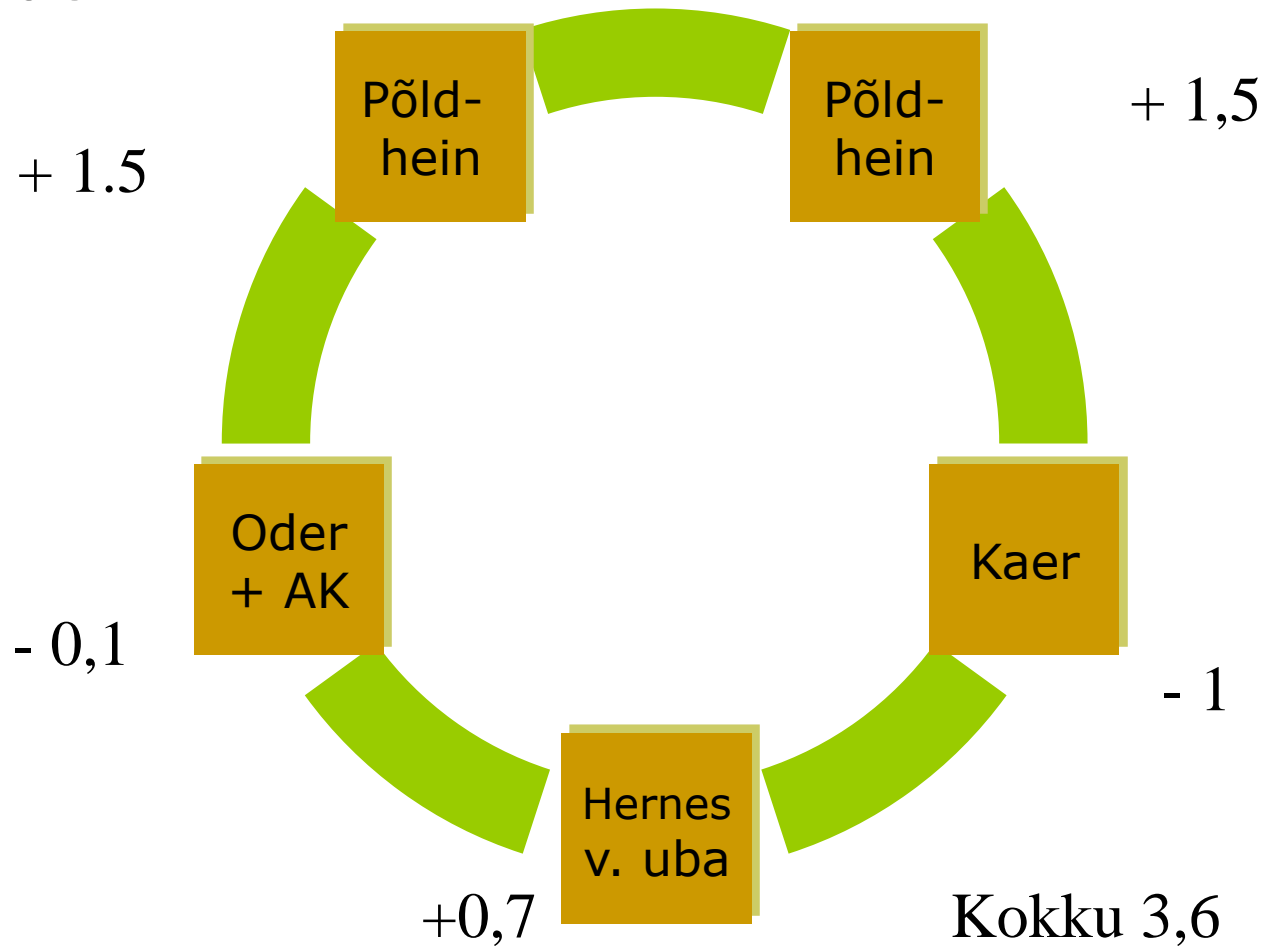
Huumus

Näited

Huumus

Sõnnik v. kompost +1

Karjamaade külvikord

- Eriti oluline lammastele ja kitsedele
- Karjatamine
- Söödatootmine (siloks ja heinaks)
- Karjamaade uuendamine
- - erinevad tegevused on võimalik panna roteeruma – ehk luua külvikord

Külvikord sigadele

- Põldhein - siloks
- Põldhein – sigade karjatamine
- Talinisu, taliraps – pärast koristust karjatamine
- Kaer – karjatamine
- Hernes v. uba - karjatamine
- Oder + AK

- Sobib ka lindudele

Milliseid loomi võib ettevõttesse tuua?

□ Põhimõtted:

- Oma karja järelkasv on eelistatud –
sest – kohanemine teie ettevõtte tingimustega
  - vähendada sissetoodavate haiguste riske
  - teisest mahe ettevõttest

Mittemahe ettevõttest lubatakse tuua

- Ainult esmapoegimata emasloomi – kui pole piisavalt saada maheloomi
  - veised ja hobused - 10% oma põhikarja loomade arvust
  - lambad, kitsed ja sead - 20% oma põhikarja loomade arvust
  - Kuni 40% ettevõtte olulise laiendamise, ohustatud loomatõugude, teist tõugu loomade kasvatamise või uue loomakasvatusharu kavandamise korral (vajalik PMA nõusolek)
  - OHUSTATUD TÕU PUHUL VÕIB KA POEGINUD LOOMI TUUA – Eesti maakari

Mittemahe ettevõttest lubatakse tuua

- Kui maheloomi pole saada, võib tõuaretuse eesmärgil ettevõttesse tuua mittemahepõllumajanduslikult peetavaid täiskasvanud isasloomi.
- NB! Tuleb silmas pidada, et mittemaheloomade sissetoomisel rakendub neile üleminekuage (hobused ja liha tootmiseks kasutatavad veised – 12 kuud; lambad, kitsed, sead, piima tootmiseks kasutatavad veised – 6 kuud). Juurde tulnud loomade toodang tuleb kuni nende loomade üleminekuaja lõppemiseni hoida maheloomade toodangust eraldi.

Mittemahe ettevõttest lubatakse tuua

Mahekanala Taanis

- Kuni 3 päeva vanuseid tibusid
- Kuni 18 nädala vanuseid noorlinde munade tootmiseks (eritingimustel)

Loomatervishoid

- Reeglid, mis on kehtestatud pidamistingimuste juures, toetavad loomade pidamisel nende paremat tervislikku seisundit – liikumine, suurem pindala looma kohta, liikumine väljas aastaringset.
- Söötmise reeglid peaks seda sama tegema, kui sööt suudetakse toota parimal kvaliteedil – mitmekülgne söötmine – nt: koresööt kõigesööjatele.

Loomatervishoid

- Haiguste ennetamine põhineb loomade heas kohtlemises ja nendele parimate tingimuste loomisega
- Olulised on ka kohalikesse tingimustesse sobitatud loomade tõud ja ka loomaliik
- Puudushaiguste ennetamiseks on oluline õige söötmine, õige külvikord ja vajadusel lubatud lisa söödad.

Loomatervishoid

- Veterinaarsed menetlused haiguste ennetamiseks on keelatud

Nt: Rauda süstimine põrsastele, seleeni süstimine talledele ja vasikatele, rutiinne parasiitide tõrje

- Looma välimiku muutmine on keelatud

Nt: sabade eemaldamine, hammaste murdmine põrsastel, lindude nokkade lühendamine

Sarvede nudistamist on PMA lubanud – tuleb taotleda luba.

Loomatervishoid

□ Vitamiinide süstimine ennetavalt ei ole lubatud.

D – vitamiin vajalik Ca ja P ainevahetuseks
- sellepärast peavad väljas käima

E – vitamiin rakkudes transpordi ülesanne ja ka sigimiseks vajalik

B – rühma vitamiinid sigimiseks olulised

Loomatervishoid

- Kust põrsad saavad oma rauavajaduse, et toota punaseid vereliblesid? – nõue on, et neil peab olema kokkupuude maaga ja sealt see tulebki.
- Kust saavad loomad D vitamiini, et oleks korras ainevahetus – nõue regulaarselt välja saada, UV kiirguse abil suudavad ise seda toota oma organismis.

Loomatervishoid

- Mäletsejad tänu oma bakteriaalsele seedele on võimelised tootma kõiki vajalikke vitamiine oma tarbeks
- Sigadele ja lindudele lubatud lisasöödaga vitamiine lisaks manustada
- Hästi toodetud sööt sisaldab ka palju vajalikke vitamiine
- Vitamiinide saamise allikaks on lehiste tegemine loomadele ja võimalus ka talvel käia võsas pungasid närimas.

Loomade ravimine

- KUI loom haigestub, siis peab teda aitama ka mahetootmises
- Kasutada võiks alternatiivseid ravimeetodeid, omal kohal rahvameditsiin
- Vajadusel saab ja tuleb kasutada tavapäraseid veterinaarravimeid

Ravimine

Allopaatiliste ravimite kasutamise reeglid:

- Loom kelle eluiga on üle aasta, võib teha kuni 3 ravikuuri aastas
- Kui eluiga on alla aasta, võib teha 1 ravikuuri
- Keeluaeg loomale allopaatilise veterinaarravimi manustamise ja sellest loomast mahetoidu tootmise vahel peab olema 2 korda nii pikk kui ravimile tavatootmises ettenähtud keeluaeg või 48 tundi, kui keeluaega ei ole määratud.
- Vaktsineerimised (marutaud, teetanus jne), parasiiditõrje ja kohustuslike haigustõrjeprogrammide raames tehtavad raviprotseduurid on lubatud ja neid ei arvestata ravikuurina

Loomade ravimine

- Nt: kõhulahtisuse korral – tammekoore tee, linaseemne keedis, must tee jne. ehk see on taimeteraapia
- Viin, taimeõli, akupunktuur, nõelravi on kõik lubatud võtted.
- Homöopaatia – on lubatud

Ennetavalt parasiitide vastu

- Erinevate vanusegruppide eraldamine karjatamisel
- Karjatamise süsteemi loomine
- Nakkusvabad karjamaad
- Hiline karjatamise algus
- Ülekarjatamise vältimine
- Immuunsüsteemi tugevdamine

Ennetavalt parasiitide vastu

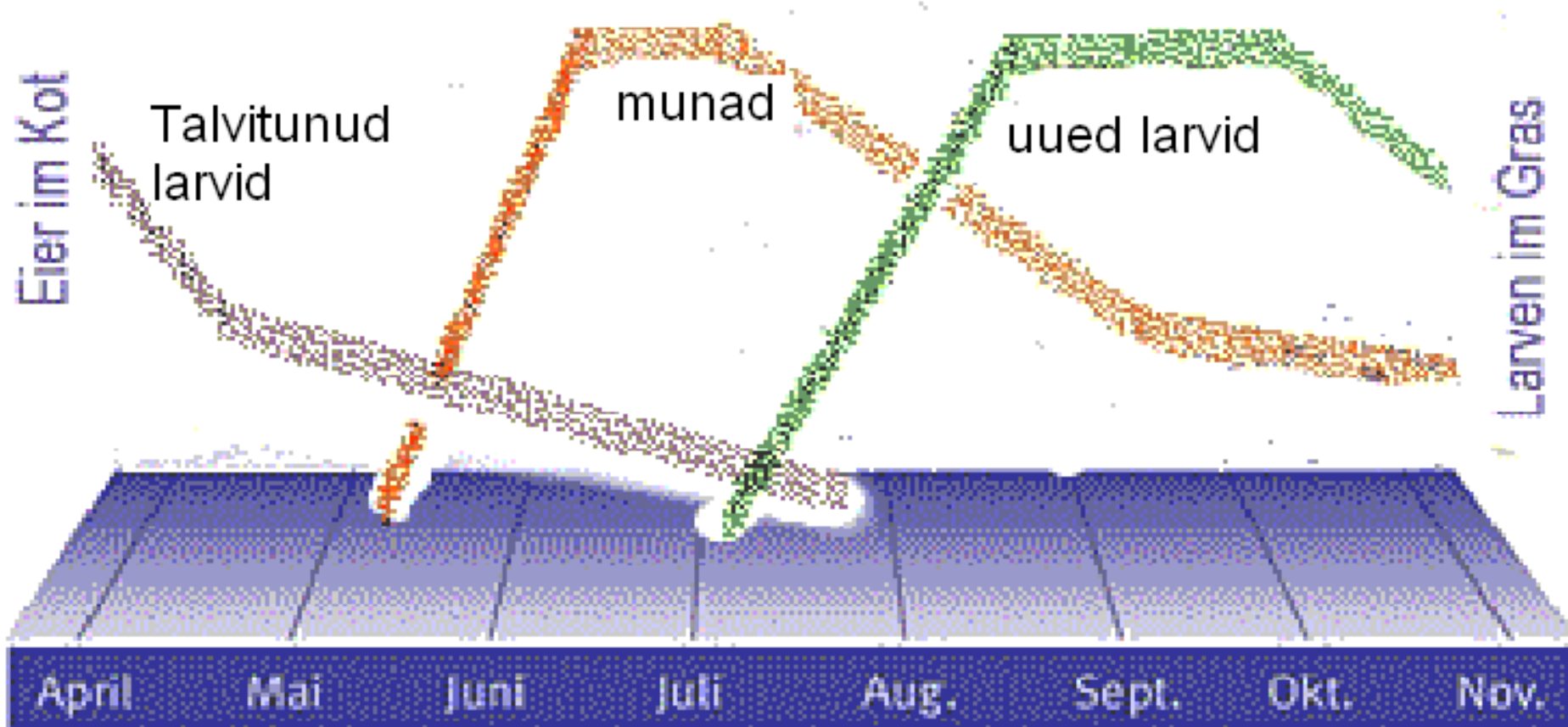

- Ädalatelt silo tegemine
- Karjamaade vahetamine süsteemselt
- Karjamaade äestamine peale karjatamist
- Märgade kohtade eraldamine karjamaast
  - Maksakaanid

Loomade toomisel võõrastest karjadest
(PULLID, JÄÄRAD)

Ennetavalt parasiitide vastu

Munade ja larvide arvukus karjamaal

Lisasööda söötmine

- Lisasöötmise hügieen
- Et ei asuks maapinnal
- Et sööt ei saaks niiskust

Ravimine parasiitide puhul

- Tuleb kindlaks teha, kelle vastu peab ravim mõjuma?
- Ravimi valik on oluline ja manustamise viis. Vaheta preparaate pidevalt. Ja mitte ravimi nimetuse, vaid toimeaine järgi
- Millal ravimit manustada:
  1. Enne karjamaale minekut
  2. Kesksuvel
  3. Sügisel enne lauta jäämist

Nõuete selgitus tootjale

- Juhendmaterjal mahepõllumajanduse nõuete kohta (2018)
- Elektrooniliselt:
www.maheklubi.ee Tootja > Materjalid > Nõuete selgitus tootjale
- www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/mahepollumajandus